

Онiщук Дар'я Геннадiївна

студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ПРО СТАБІЛЬНІСТЬ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Для становлення громадянського суспільства і правової держави велике значення має інститут виборчого права, який є одним із способів вираження волі народу як носія влади. До шляхів удосконалення українського виборчого законодавства, які слід запровадити перш за все, можна віднести: по-перше, його структуризацію та систематизацію (кодифікацію); по-друге, покращення правового регулювання виборчих процедур; по-третє, вдосконалення механізму судового захисту виборчих прав громадян України та оскарження порушень виборчого законодавства.

Новий виборчий закон в Україні зазвичай приймався напередодні або навіть під час виборчої кампанії і, як наслідок, організатори виборів та суб'єкти виборчого процесу не мали достатньо часу для його якісного аналізу та детального вивчення.

Конституціоналіст М. В. Афанасєва у цьому контексті слушно зазначає: «Яскравим проявом зловживання правом на прийняття актів виборчого законодавства є проведення кожних виборів в Україні за оновленим виборчим законодавством. Президентські вибори ... проводилися ... кожного разу за зміненим виборчим законом. ... Така ж картина спостерігається й щодо парламентських виборів» [1, с. 219-220].

Нестабільність виборчого законодавства ускладнює його практичне застосування під час виборчого процесу та послаблює демократичний характер формування інститутів представницької демократії, що справляє негативний вплив на загальне функціонування парламенту і Президента України.

У цьому контексті велике значення має ухвалення Венеціанською комісією на її 65-й пленарній сесії Інтерпретативної декларації про стабільність виборчого законодавства. У документі тлумачиться Кодекс належної практики у виборчих справах, а саме принцип, відповідно до якого основні елементи виборчого закону не можна переглядати менш як за рік до проведення виборів [4, с. 82]. При цьому ця засада не може вимагати збереження ситуації, яка суперечить нормам європейського виборчого доробку або перешкоджати імплементації рекомендацій міжнародних організацій. Основні елементи виборчого закону, які мають бути стабільні згідно з цим положенням, є:

- власне виборча система, тобто спосіб переведення голосів виборців у мандати депутатів чи владні посади;

- норми, які стосуються членства у виборчих комісіях чи інших органах, що займаються організацією голосування;
- проведення меж округів та норми, які стосуються розподілу мандатів між округами.

Науковець Ю. Д. Батан вважає за потрібне виокремлювати щонайменше чотири шляхи закріплення принципу стабільності законодавства:

1) заборона внесення змін до певних норм за деякий час (наприклад, за шість місяців або рік) до певної події – наприклад, дня голосування на виборах, початку проведення зовнішнього незалежного оцінювання, початку податкового періоду, бюджетного року тощо;

2) внесені зміни до норм, що охороняються принципом стабільності, починають діяти не раніше, ніж через певний час (наприклад, шість місяців або рік) після набрання ними чинності;

3) закріплення основних норм, які чутливі до спричинення нестабільності, у конституціях або конституційних законах із метою жорсткішого захисту від змін і необхідності консенсусу для цього;

4) закріплення у Конституції норми, відповідно до якої для внесення змін до норм, які чутливі до спричинення нестабільності, необхідна підтримка не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України [2, с. 133].

Пропонується наступне формулювання нової норми Конституції України: «Зміни до законодавства про вибори, які стосуються типу виборчої системи та порядку формування виборчих комісій, набирають чинності не раніше ніж через двісті сорок днів після їх оприлюднення» [3, с. 410]. Це формулювання не є ідеальним, однак може стати орієнтиром для подальшого обговорення цієї проблематики.

Іншим значущим питанням є проблема місця такої норми у тексті Конституції в умовах реалістичності внесення змін, оскільки зміни до розділу III «Вибори. Референдум» є малореальними через ускладнену процедуру змін до цього особливо «захищеного» розділу. У науковій літературі пропонується такий вихід: «Виходячи з права людини, зокрема, на стабільність законодавства (як складову реалізації багатьох окремих прав людини) та на вільні вибори, варто запропонувати включити норму про стабільність виборчого законодавства до розділу II «Права і свободи людини і громадянина». Найімовірнішим видається розміщення вказаної норми після чинної частини першої статті 38 (тобто чинна частина друга стане частиною третьою цієї статті)» [3, с. 412]. Вважаємо цей варіант слушним і достатньо перспективним, особливо з урахуванням такої тенденції сучасного конституційного права загалом і виборчого права зокрема, як гуманізація.

Отже, проведені дослідження засвідчили, що натеper одним із найважливіших завдань законодавця є удосконалення регулювання виборчих процедур, що має здійснюватися упорядковано з продуманим комплексним підходом. Беручи до уваги міжнародні стандарти

демократичних виборів, представляється, що конституційне закріплення відповідних вимог, які, в першу чергу, стосуються часу набрання чинності внесених змін до виборчого закону, є необхідною умовою для вирішення проблеми. Тому слід закріпити в Основному законі України норму, яка гарантуватиме стабільність виборчого законодавства та застереже громадян від неправомірних дій законодавців, спрямованих на поліпшення умов для власного наступного обрання.

Список використаних джерел

1. Афанасьева М. В. Выборча инженерия в Украине : монография / М. В. Афанасьева. — Одеса : Юридична література, 2014. — 384 с.
2. Батан Ю. Д. Стабільність виборчого законодавства як запобіжник порушень прав людини: залишити не можна змінити / Ю. Д. Батан // Від громадянського суспільства — до правової держави : тези доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 21 квітня 2017). — Харків: ЦОП ТОВ «Рейтинг», 2017. — С. 132–135.
3. Батан Ю. Д. Стабільність законодавства як складова верховенства права та запобіжник порушень прав людини / Ю. Д. Батан // Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посіб. / Н. В. Анішук, М. В. Афанасьева, Н. М. Бакаянова та ін.; за заг. ред. А. Р. Крусян та А. А. Єзерова. — Київ: Юрінком Інтер, 2018. — С. 397–415.
4. Европейський демократичний доробок у галузі виборчого права: Матеріали Венеціанської Комісії, Парламентської Асамблеї, Комітету Міністрів, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи; пер. з англ. / За ред. Ю. Ключковського. — Вид. 2-е, випр. і доповн. — К. : Логос, 2009. — 500 с.

Ключові слова: вибори; виборче право; виборче законодавство; стабільність законодавства; правова визначеність.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент Кулі-Іванченко К. К.

Омельченко Анатолій Володимирович

студент 1 курсу магістратури судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

КОНСТИТУЦІЙНА СКАРГА ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ

Становлення України як демократичної та правової держави можливе через створення юридичних гарантій прав та свобод людини і громадянина однією з яких є право кожного звернутись до суду за захистом або відновленням власних прав та законних інтересів. В багатьох зарубіжних країнах до інститутів захисту прав та свобод